

1 Přijímání nového žáka

Neznalost češtiny nemůže být důvodem k odmítnutí **přijetí žáka s odlišným mateřským jazykem (OMJ)** k poskytování vzdělávání a školských služeb. Jediný důvod pro nepřijetí žáka s OMJ je plná kapacita školy nebo školského zařízení, v tomto případě je třeba rodičům předat informace a kontakty na příslušný odbor školství městské části, který pro dítě zajistí místo v jiné škole (je vhodné poskytnout pomoc při kontaktu s úřadem). S praktickými náležitostmi a sžitím se školou může žákovi v prvních týdnech po nástupu pomoci také **adaptační koordinátor** – tím se může stát např. pedagog dané školy.

2 Komunikace a tlumočení

Komunikaci s rodiči cizinci (i jejich dětmi) komplikuje často jazyková a kulturní bariéra. Je třeba, aby rodiče, kteří neumí česky, dostali základní informace o chodu školy, jejich právech a povinnostech v jim srozumitelném jazyce. Pro základní informace o vzdělávání v ČR a pro běžná provozní sdělení je možné používat dvojjazyčné či přeložené materiály dostupné na webových stránkách **Inkluzivní školy** nebo **NPI ČR**.

Pro překlad krátkého písemného sdělení je možné se obrátit na **Integrační centrum Praha, o. p. s.** nebo na **NPI ČR**.

K řešení zásadních záležitostí je možné přizvat profesionální tlumočnický či interkulturní pracovníky prostřednictvím kontaktování **NPI ČR**, **MHMP** nebo **IC Praha**. Nedoporučuje se, aby roli tlumočnicka plnili žáci školy nebo pedagogové. Tlumočnick by měl být nestranný a profesionální. Role pedagogů je jiná – odborně vzdělávací.

3 Koordinace začleňování ve škole

Ve škole je důležité mít ujasněno, kdo z učitelů bude za začlenění nového žáka zodpovídat, kdo ho provede adaptačním obdobím, bude mu k ruce a bude sledovat, i dlouhodobě, jak se mu daří ve výuce i v třídním kolektivu, a kdo mu zajistí výuku ČDJ v adekvátním rozsahu – ať už ve škole pověřené krajem, nebo ve škole kmenové. Zpočátku může tuto roli zastat například **adaptační koordinátor**, dlouhodobě učitel pověřený koordinací inkluze, třídní učitel, učitel ČDJ, asistent pedagoga nebo jiný pedagog.

4 Jazyková příprava – výuka českého jazyka jako druhého jazyka (ČDJ) a její financování

Žáci cizinci mají podle § 20 školského zákona nárok na bezplatnou jazykovou přípravu – výuku ČDJ. Od září 2021 budou jazykovou přípravu poskytovat výhradně školy určené příslušným krajským úřadem, od kterého obdrží finance. Jazyková příprava bude probíhat v době běžné výuky a bude poskytována v rozsahu 100–400 hodin na základě určení jazykové úrovně orientačním testem.

K **financování kurzů češtiny** lze také využít:

- Program OP VVV, tzv. **Šablony**. Pro žáky s OMJ lze financovat školního asistenta, speciálního pedagoga, školního psychologa, kariérního poradce, doučování a realizaci volnočasového klubu.
- **Podpůrná opatření** 1.–3. stupně, podle § 16 školského zákona mohou žáci s OMJ získat opatření od 2. stupně výše na základě doporučení pedagogicko-psychologické poradny. Z podpůrných opatření lze hradit výuku ČDJ až 3× týdně.
- **Projektů obcí na integraci cizinců MV ČR**.

5 Podpora žáků s OMJ jako žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP)

Podle vyhlášky č. 27/2016 mají žáci s neznalostí či nedostatečnou znalostí češtiny nárok na 1.–3. stupeň **podpůrných opatření**. Žák tak může získat nárok nejen na výuku ČDJ, ale také na výuku podle IVP a úpravu obsahu, cílů a metod vzdělávání, dále na pedagogické intervence, učebnice ČDJ a slovníky i na asistenta pedagoga. Na základě výsledků pedagogické a jazykové diagnostiky vytváří škola v součinnosti s PPP individuální **plán podpory**, ve kterém se stanoví individuální vzdělávací cíle v jednotlivých předmětech i ve výuce ČDJ, na jejichž základě pak bude žák s OMJ hodnocen.

6 Principy výuky ČDJ, jazyková diagnostika

Způsob, jakým se žáci ve škole běžně učí předmět český jazyk, se liší od toho, jak se žáci s OMJ potřebují učit česky. České děti česky již umí, zatímco děti cizinci se učí **češtinu jako druhý jazyk**. Stejně tak žáci s OMJ přicházejí v různých ročnících a s různou vstupní úrovní znalosti ČJ. Pro určení této úrovně a efektivní nastavení výuky pro daného žáka je třeba provést jazykovou diagnostiku. Základní informativní diagnostiku **úrovně ČJ** lze realizovat přímo ve škole. Pro tyto účely je možné využít **nástroj pro jazykovou diagnostiku**, který vytvořila META, o. p. s.

7 Školské poradenské zařízení, pedagogicko-psychologická poradna

Pro poskytování **podpůrných opatření** (2. a vyššího stupně) je nutná spolupráce s **pedagogicko-psychologickou poradnou** (případně speciálně pedagogickým centrem u žáků s dalším handicapem). Pokud je zjevné, že žák bude takovou podporu potřebovat, je vhodné rodiče informovat a pomoci jim s kontaktováním poradny již při nástupu žáka do školy. Pokud je žák v češtině začátečník až středně pokročilý, škola ve shodě s rodiči sestavuje individuální vzdělávací plán (ve 2. nebo 3. stupni podpůrných opatření). Pokud žák češtinu už aktivně ovládá, ale ještě není na úrovni rodilých mluvčích, je vhodnější plán pedagogické podpory (v 1. stupni podpůrných opatření).

8 Dvojazyční asistenti pedagoga

Zapojení asistenta pedagoga je další vhodnou formou podpory integrace žáků s OMJ. Ideální jsou pro to tzv. **dvojazyční asistenti pedagoga** – tedy kvalifikovaní asistenti, kteří navíc ovládají i mateřský jazyk dítěte a jeho rodičů. K financování asistentů pedagoga lze využít **podpůrných opatření 3. stupně**, příslušných výzev operačních programů EU (například tzv. **Šablon**) a dalších zdrojů.

9 Další vzdělávání pedagogů

Kompetence pedagogů pracujících s žáky s OMJ je vhodné podpořit akreditovanými vzdělávacími programy pořádanými například společnostmi **META, o. p. s.**, **NPI ČR**, případně dalšími **neziskovými organizacemi** či **vysokoškolskými pracovišti**.

Při vytváření systému integrace žáků s OMJ ve škole je možné využít materiálů na webu **Inkluzivní školy** nebo na stránkách **dalších institucí**. Postup je možné konzultovat například s **pracovníky společnosti META, o. p. s.**, k dispozici jsou školám koordinátoři krajských center podpory **NPI ČR**. Podporu žáků s OMJ je vhodné začlenit také do školního vzdělávacího programu.

10 Nejste na to sami!

Můžete vstoupit do partnerství s jinými subjekty, které pomohou při poskytnutí návazných služeb na vzdělávání rodinám dětí a žáků s OMJ.

Sociální poradenství ve vzdělávání: <https://meta-ops.eu/cizinci-rodice-deti/poradenstvi-ve-vzdelavani/>
<http://www.cicpraha.org/>
<https://www.migrace.com/>
<https://inbaze.cz/>

Doučování: <https://meta-ops.eu/cizinci-rodice-deti/doucovani/>
<https://inbaze.cz/doucovani/>

Kurzy: <http://www.novaskolaops.cz/projekty/>

Kurzy češtiny: <https://meta-ops.eu/cizinci/kurzy-cestiny>

Poradna pro integraci: <http://czechinskola.cz/>
<http://p-p-i.cz/>

Integrační centrum Praha: www.icpraha.com

Centrum pro integraci cizinců (CIC): <http://www.cicpraha.org/cs/cestina-pro-cizince/praha.html>
(rodinné kurzy ČJ, doučování a dětský klub)

Dokument byl zpracován ve spolupráci s organizací META, o. p. s.